

KATOLISEN KIRKON KATEKISMUS

LIBRERIA EDITRICE VATICANA

Kansilehden logo on piirretty Domitillan katakombissa sijaitsevan, 200-luvulta peräisin olevan kristillisen hautakiven kuvan mukaan. Kristityt käyttivät tätä alkupe-
rältään oletettavasti pakanallista kuvaa paimenten elämästä symbolisoimaan sitä
lepoa ja autuutta, jonka kuolleet saavuttavat iankaikkisessa elämässä.

Tämä kuva viittaa myös siihen, mikä on luonteenomaista tälle katekismukselle:
Kristus, hyvä paimen, johtaa ja vartioi uskoviaan (lammas) auktoriteetillaan (pai-
mensauva), vetää heitä puoleensa harmonisella totuudella (huilu) ja antaa heidän
levätä ”elämän puun” varjossa, hänen ristinsä, joka avaa paratiisin portit.

*Libreria Editrice Vaticana omnia sibi vindicat iura. Sine eiusdem licentia scripto
data nemini liceat hunc Catechismum denuo imprimere aut in aliam linguam
vertere.*

Latinalainen teksti: Copyright 1997 – Libreria Editrice Vaticana,
Città del Vaticano.

Suomalainen teksti: Copyright 2005 – Katolinen tiedotuskeskus,
Pyhän Henrikin aukio 1, 00140 Helsinki, sekä Libreria Editrice Vaticana.

Toinen painos

ISBN 952-9627-37-0

Painopaikka: Bookwell Oy, Porvoo 2011

SISÄLLYSLUETTELO

Lyhenteet	5
Apostolinen kirje <i>Laetamur magnopere</i>	7
Apostolinen konstituutio <i>Fidei depositum</i>	11
Johdanto	17
I Ihmisen elämä – tuntee Jumala ja rakastaa häntä	17
II Uskon välittäminen eteenpäin – katekeesi	18
III Katekismuksen tarkoitus ja vastaanottajat	19
IV Katekismuksen rakenne	19
Ensimmäinen osa: <i>Uskon tunnustaminen</i>	19
Toinen osa: <i>Uskon sakramentit</i>	20
Kolmas osa: <i>Uskosta eläminen</i>	20
Neljäs osa: <i>Rukous uskovan elämässä</i>	20
V Käytännöllisiä viitteitä katekismuksen käyttöön	20
VI Katekismuksen sovellutukset	21
Ennen kaikkea – rakkaus	21

ENSIMMÄINEN OSA

USKON TUNNUSTAMINEN

ENSIMMÄINEN JAKSO

”MINÄ USKON – ME USKOMME”

ENSIMMÄINEN LUKU: IHMINEN ON ”JUMALAKYKYINEN”	29
I Kaipausta Jumalan puoleen	29
II Teitä tietoon Jumalasta	30
III Tieto Jumalasta kirkon opetuksen mukaan	31
IV Kuinka puhua Jumalasta?	32
Lyhyesti	33

TOINEN LUKU: JUMALA TULEE KOHTAAMAAN IHMISTÄ	34
Ensimmäinen artikkeli: Jumalan ilmoitus	34
I Jumala ilmoittaa ”armopäätöksensä”	34
II Ilmoituksen asteet	35
Jumala ilmaisee itsensä alusta asti	35
Liitto Nooan kanssa	35
Jumala valitsee Abrahamin	36
Jumala kasvattaa Israelista itselleen kansan	36
III Kristus Jeesus – ”koko ilmoituksen välittäjä ja täyteys”	37
Jumala on sanonut kaiken Sanassaan	37
Uutta ilmoitusta ei enää tule	38
Lyhyesti	38
Toinen artikkeli: Jumalan ilmoitus välitetään eteenpäin	39
I Apostolinen traditio	39
Apostolinen saarna	39
... jatkuu apostolisessa suksessiossa	39
II Tradition ja Raamatun suhde toisiinsa	40
Yksi yhteinen lähde	40
... kaksi tapaa antaa eteenpäin	40
Apostolinen traditio ja kirkon traditiot	41
III Uskon perinnön tulkinta	41
Uskon perintö on annettu koko kirkolle	41
Kirkon opetusvirka	41
Uskon dogmit	42
Yliluonnollinen uskontaju	42
Uskon ymmärrys kasvaa	43
Lyhyesti	43
Kolmas artikkeli: Pyhä Raamattu	44
I Kristus – Raamatun ainoa Sana	44
II Raamatun innoitus ja totuus	45
III Pyhä Henki on Raamatun selittäjä	45
Raamatun erilaiset merkitykset	47
IV Raamatun kaanon	47
Vanha testamentti	48
Uusi testamentti	49
Vanhan ja Uuden testamentin ykseys	49
V Raamattu kirkon elämässä	50
Lyhyesti	51

KOLMAS LUKU: IHMISEN VASTAUS JUMALALLE	52
Ensimmäinen artikkeli: Minä uskon	52
I Uskonkuuliaisuus	52
Abraham – ”kaikkien uskovien isä”	52
Maria – ”Autuas sinä, joka uskoit!”	53
II ”Tunnen hänet, johon uskon” (2 Tim. 1:12)	53
Usko kohdistuu yksin Jumalaan	53
Usko Jeesukseen Kristukseen, Jumalan Poikaan	54
Usko Pyhään Henkeen	54
III Uskon tunnusmerkit	54
Usko on armoa	54
Usko on inhimillinen toiminto	55
Usko ja ymmärrys	55
Usko on vapaa	56
Uskon välttämättömyys	57
Uskossa pysyminen	57
Usko – ikuisen elämän alku	57
Toinen artikkeli: Me uskomme	58
I ”Katso kirkkosi uskoa”	59
II Uskon kieli	59
III Yksi ainoa usko	60
Lyhyesti	60
Uskontunnustus	62

TOINEN JAKSO

KRISTILLINEN USKONTUNNUSTUS

Uskontunnustukset eli uskon symbolit	67
ENSIMMÄINEN LUKU: ”MINÄ USKON JUMALAAAN, ISÄÄN”	71
Ensimmäinen artikkeli: ”Minä uskon Jumalaan, Isään, kaikkivaltiaaseen, taivaan ja maan Luojaan”	71
<i>Ensimmäinen osa: ”Uskon Jumalaan”</i>	71
I ”Uskon yhteen Jumalaan”	71
II Jumala ilmoittaa nimensä	72
Elävä Jumala	73
”Minä olen se joka olen”	73
Laupias ja armollinen Jumala	74
Ainoastaan Jumala ON	74

III	Jumala, ”hän joka on”, on totuus ja rakkaus	75
	Jumala on totuus	75
	Jumala on rakkaus	76
IV	Mikä merkitys on uskolla yhteen ainoaan Jumalaan	77
	Lyhyesti	78
<i>Toinen osa: Isä</i>		78
I	”Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen”	78
II	Jumala ilmoittaa itsensä Kolminaisuutena	79
	Poika ilmoittaa Isän	79
	Henki ilmoittaa Isän ja Pojan	80
III	Pyhä Kolminaisuus uskonopissa	82
	Kolminaisuusopin muodostuminen	82
	Oppi Pyhästä Kolminaisuudesta	82
IV	Jumalan teot ja Pojan ja Hengen lähettäminen	84
	Lyhyesti	85
<i>Kolmas osa: Kaikkivaltias</i>		86
	”Kaiken, mitä hän tahtoo, hän tekee” (Ps. 115:3)	86
	”Sinä armahdat kaikkia, koska voit kaiken” (Viis. 11:23)	87
	Jumalan näennäisen voimattomuuden salaisuus	87
	Lyhyesti	88
<i>Neljäs osa: Luoja</i>		88
I	Katekeesi luomisesta	89
II	Luominen – Pyhän Kolminaisuuden teko	91
III	”Maailma on luotu Jumalan kunniaksi”	91
IV	Luomisen mysteeri	92
	Jumala luo viisaudessa ja rakkaudessa	92
	Jumala luo tyhjästä	92
	Jumala luo järjestyneen ja hyvän maailman	93
	Jumala on luomakunnan yläpuolella ja siinä läsnä	94
	Jumala pitää luomakunnan voimassa ja kantaa sitä	94
V	Jumala toteuttaa suunnitelmansa: Jumalan kaitseminen	94
	Kaitseminen ja toissijaiset syyt	95
	Kaitseminen ja pahan aiheuttama loukkaus	96
	Lyhyesti	98
<i>Viides osa: Taivas ja maa</i>		99
I	Enkelit	100
	Enkelien olemassaolo on uskontotuus	100

Keitä enkelit ovat?	100
Kristus ”kaikkien enkeliensä kanssa”	100
Enkelit kirkon elämässä	101
II Näkyvä maailma	102
Lyhyesti	104
 <i>Kuudes osa: Ihminen</i>	105
I ”Jumalan kuvaksi”	105
II ”Ruumiina ja sieluna yksi”	107
III ”Mieheksi ja naiseksi hän heidät loi”	108
Jumalan tahtoma samanlaisuus ja erilaisuus	108
”Toisiaan varten” – ”kahden ykseys”	108
IV Ihminen paratiisissa	109
Lyhyesti	110
 <i>Seitsemäs osa: Syntiinlankeemus</i>	111
I Missä synti on tullut suureksi, siellä on armo tullut ylenpalttiseksi	111
Synti on todellista	111
Perisynti – olennainen uskontotuuus	112
Kertomus syntiinlankeemuksesta	112
II Enkelien lankeemus	112
III Perisynti	114
Vapautta koetellaan	114
Ihmisen ensimmäinen synti	114
Aadamin synnin seuraukset ihmiskunnalle	115
Ankaraa kamppailua	117
IV ”Sinä et jättänyt häntä kuoleman valtaan”	117
Lyhyesti	118
 TOINEN LUKU: USKON JEESUKSEEN KRISTUKSEEN,	
JUMALAN AINOAN POIKAAN	120
Ilosanoma: Jumala on lähettänyt Poikansa	120
”Kristuksen tutkimattoman rikkauden julistaminen” (Ef. 3:8)	121
Kristus on katekeesin keskus	121
 Toinen artikkeli: ”ja Jeesukseen Kristukseen,	
Jumalan ainoaan Poikaan, meidän Herraamme”	122
I Jeesus	122
II Kristus	123
III Jumalan ainoa Poika	125

IV Herra	126
Lyhyesti	128
Kolmas artikkeli: Jeesus Kristus ”sikisi Pyhästä Hengestä, syntyi Neitsyt Mariasta”	129
<i>Ensimmäinen osa: Jumalan Poika on tullut ihmiseksi</i>	129
I Minkä tähden Sana on tullut lihaksi?	129
II Ihmiseksitulo	130
III Tosi Jumala ja tosi ihminen	131
IV Millä tavalla Jumalan Poika on ihminen	132
Kristuksen inhimillinen sielu ja inhimillinen tietäminen	133
Kristuksen inhimillinen tahto	134
Kristuksen tosi ruumis	134
Ihmiseksi tulleen Sanan sydän	135
Lyhyesti	135
<i>Toinen osa: ”... sikisi Pyhästä Hengestä, syntyi Neitsyt Mariasta”</i> ...	136
I Sikisi Pyhästä Hengestä... ..	136
II ... syntyi Neitsyt Mariasta	136
Marian ennaltamääräminen	136
Tahraton sikiäminen	137
”Tapahtukoon minulle, niin kuin sanoit”	138
Maria – Jumalanäiti	138
Marian neitsyys	139
Maria – ”ainainen neitsyt”	140
Marian neitseellinen äitiys Jumalan armopäätöksessä	140
Lyhyesti	141
<i>Kolmas osa: Kristuksen elämän salaisuudet</i>	142
I Kristuksen koko elämä on salaisuutta	142
Jeesuksen salaisuuksien yhteiset peruspiirteet	143
Osallisuutemme Jeesuksen salaisuuksiin	144
II Jeesuksen lapsuuden ja piiloon jääneen elämän salaisuudet	145
Valmistelut	145
Joulun salaisuus	146
Jeesuksen lapsuuden salaisuudet	146
Jeesuksen piiloon jääneen elämän salaisuudet	148
III Jeesuksen julkisen elämän salaisuudet	149
Jeesuksen kaste	149
Jeesuksen kiusaus	150
”Jumalan valtakunta on tullut lähelle”	151
Jumalan valtakunnan julistaminen	151

Jumalan valtakunnan merkit	152
”Valtakunnan avaimet”	153
Esimaku valtakunnasta: kirkastuminen	154
Jeesus vaeltaa Jerusalemiin	155
Jeesus ratsastaa Messiaana Jerusalemiin	156
Lyhyesti	157

Neljäs artikkeli: Jeesus Kristus – ”kärsi Pontius Pilatuksen aikana, ristiinnaulittiin, kuoli ja haudattiin” 158

Ensimmäinen osa: Jeesus ja Israel 158

I Jeesus ja laki	159
II Jeesus ja temppeli	161
III Jeesus ja Israelin usko yhteen ainoaan pelastavaan Jumalaan . . .	162
Lyhyesti	164

Toinen osa: Jeesus on kuollut ristillä 164

I Oikeudenkäynti Jeesusta vastaan	164
Juutalaisten johtajat eivät olleet Jeesuksesta yhtä mieltä	164
Juutalaiset eivät ole kansana vastuussa Jeesuksen kuolemasta . . .	165
Kaikki syntiset aiheuttivat Kristuksen kärsimisen	165
II Kristuksen sovituskuolema Jumalan pelastussuunnitelmassa	166
Jeesus annettiin ihmisten käsiin, niin kuin Jumala oli ennalta suunnitellut	166
Kristus kuoli meidän syntiemme vuoksi, niin kuin oli kirjoitettu .	167
Jumala on tehnyt hänet meidän tähtemme synniksi	167
Jumalan kaikenkattava, lunastava rakkaus	168
III Kristus on antanut itsensä uhriksi Isälleen meidän syntiemme tähden	168
Kristuksen koko elämä on uhrilahjaa Isälle	168
”Jumalan Karitsa, joka ottaa pois maailman synnin!”	169
Jeesus yhdistyy vapaaehtoisesti Isän lunastavaan rakkauteen . . .	169
Viimeisellä ehtoollisella Jeesus ennakoi elämänsä vapaata antamista uhrilahjana	170
Kuolemantuska Getsemanessa	170
Kristuksen kuolema on ainoa ja lopullinen uhri	171
Jeesus asettaa kuuliaisuutensa meidän tottelemattomuutemme sijaan	171
Jeesus saattaa uhrinsa päätökseen ristillä	171
Meidän osallisuutemme Kristuksen uhriin	172
Lyhyesti	172

<i>Kolmas osa: Jeesus Kristus haudattiin</i>	173
Kristus ruumiillisesti haudassa	173
”Et salli pyhän palvelijasi ruumiin maataa”	174
”Kristuksen kanssa haudattu ...”	174
Lyhyesti	175
Viides artikkeli: Jeesus Kristus ”astui alas tuonelaan, nousi kolmantena päivänä kuolleista”	175
<i>Ensimmäinen osa: Kristus on astunut alas tuonelaan</i>	175
Lyhyesti	177
<i>Toinen osa: Nousi kolmantena päivänä kuolleista</i>	177
I Historiallinen ja transsendenttinen tapahtuma	177
Tyhjä hauta	178
Ylösnousseen ilmestymiset	178
Kristuksen ylösnousseen ihmisluonnon olemistapa	179
Ylösnousemus transsendenttisenä tapahtumana	180
II Ylösnousemus on Pyhän Kolminaisuuden teko	181
III Ylösnousemuksen tarkoitus ja merkitys pelastukselle	181
Lyhyesti	183
Kuudes artikkeli: Jeesus ”astui ylös taivaisiin, istuu Jumalan, Isän kaikkivaltiaan oikealla puolella”	183
Lyhyesti	185
Seitsemäs artikkeli: ”on sieltä tuleva tuomitsemaan eläviä ja kuolleita”	186
I ”On kunniasa tuleva takaisin”	186
Kristus hallitsee jo kirkon välityksellä	186
... kunnes kaikki on alistettu hänen jalkojensa alle	187
Kristuksen kunniakas tuleminen, Israelin toivo	187
Kirkon viimeinen koetus	188
II ”... tuomitsemaan eläviä ja kuolleita”	189
Lyhyesti	190
KOLMAS LUKU: MINÄ USKON PYHÄÄN HENKEEN	191
Kahdeksas artikkeli: ”Minä uskon Pyhään Henkeen”	192
I Pojan ja Hengen yhteinen lähettäminen	193
II Pyhän Hengen nimi, nimitykset ja vertauskuvat	194

	Pyhän Hengen oma nimi	194
	Pyhän Hengen nimitykset	194
	Pyhän Hengen vertauskuvat	194
III	Jumalan Henki ja Sana lupauksen aikakaudella	197
	Luomisessa	197
	Lupauksen Henki	197
	Jumalan ilmestymisissä ja laissa	198
	Kuninkaiden ja pakkosiirtolaisuuden aikana	198
	Messiaan ja hänen Henkensä odottaminen	199
IV	Kristuksen Henki ajan täytyessä	200
	Johannes – edelläkävijä, profeetta ja kastaja	200
	”Iloitse, sinä Armoitettu!”	201
	Kristus Jeesus	202
V	Henki ja kirkko viimeisinä aikoina	203
	Helluntai	203
	Pyhä Henki – Jumalan lahja	204
	Pyhä Henki ja kirkko	204
	Lyhyesti	206

Yhdeksäs artikkeli: ”Uskon pyhän, katolisen kirkon” 206

Ensimmäinen osa: Kirkko Jumalan suunnitelmassa 207

I	Kirkon nimiä ja vertauskuvia	207
	Kirkon symbolit	208
II	Kirkon alkuperä, perustaminen ja lähettäminen	209
	Isän sydämessä syntynyt suunnitelma	209
	Kirkkoa on kuvattu jo maailman alusta asti	209
	Kirkkoa on valmisteltu vanhassa liitossa	210
	Kirkon perustaja on Jeesus Kristus	210
	Pyhä Henki on ilmoittanut kirkon	211
	Kirkko toteutuu täydellisesti kirkkaudessa	212
III	Kirkon salaisuus	212
	Kirkko on näkyvä ja hengellinen	212
	Kirkko on salaisuus, jossa ihmiset liittyvät Jumalaan	213
	Kirkko on universaalinen pelastuksen sakramentti	213
	Lyhyesti	214

*Toinen osa: Kirkko – Jumalan kansa, Kristuksen ruumis,
Pyhän Hengen temppeli 215*

I	Kirkko on Jumalan kansa	215
	Jumalan kansan erityispiirteet	215
	Papillinen, profeetallinen ja kuninkaallinen kansa	216
II	Kirkko on Kristuksen ruumis	217
	Kirkko on yhteyttä Jeesuksen kanssa	217

	Yksi ruumis	218
	Kristus on ruumiin pää	218
	Kirkko on Kristuksen morsian	219
III	Kirkko on Pyhän Hengen temppeli	220
	Karismat	221
	Lyhyesti	221
 <i>Kolmas osa: Yksi, pyhä, katolinen ja apostolinen kirkko</i>		 222
I	Kirkko on yksi	223
	Kirkon ykseyden ihmeellinen salaisuus	223
	Ykseyden vammoja	224
	Ykseyttä kohti	225
II	Kirkko on pyhä	226
III	Kirkko on katolinen	228
	Mitä ”katolinen” tarkoittaa?	228
	Jokainen osakirkko on ”katolinen”	228
	Kuka kuuluu katoliseen kirkkoon?	229
	Kirkko ja ei-kristityt	230
	”Kirkon ulkopuolella ei ole pelastusta”	231
	Lähetystyö – kirkon katolisuuden välttämätön seuraus	232
IV	Kirkko on apostolinen	234
	Apostolien lähettäminen	235
	Piispat ovat apostolien seuraajia	235
	Apostolaatti	236
	Lyhyesti	237
 <i>Neljäs osa: Kristityt: hierarkia, maallikot, Jumalalle vihitty elämä . . .</i>		 238
I	Kirkon hierarkkinen järjestys	238
	Miksi kirkon virka?	238
	Piispainkollegio ja sen pää, paavi	240
	Opetusvirka	242
	Pyhittämisen virka	243
	Johtamisen virka	243
II	Uskovat maallikot	244
	Maallikoiden kutsumus	244
	Maallikoiden osallisuus Kristuksen papilliseen virkaan	245
	Maallikoiden osallisuus Kristuksen profeetalliseen virkaan	245
	Maallikoiden osallisuus Kristuksen kuninkaalliseen virkaan	246
III	Jumalalle vihitty elämä	247
	Evangeliset neuvot, vihitty elämä	247
	Suuri puu monine oksineen	248
	Erakkoelämä	248
	Vihkiytyneet neitsyet ja lesket	249

Sääntökuntaelämä	249
Maallikkoinstituutit	250
Apostolisen elämän yhteisöt	250
Vihkimys ja lähetystehtävä: ilmoittaa Kuninkaan tuloa	251
Lyhyesti	251
<i>Viides osa: Pyhien yhteys</i>	253
I Hengellisten hyvyyksien yhteys	253
II Taivaallisen ja maan päällä olevan kirkon yhteys	254
Lyhyesti	256
<i>Kuudes osa: Maria – Kristuksen äiti, kirkon äiti</i>	257
I Marian äitiyden suhde kirkkoon	257
Kokonaan Poikaansa yhdistyneenä	257
... myös taivaaseenottamisessa	257
... hän on armon järjestyksessä meidän Äitimme	258
II Autuaan Neitsyen kunnioittaminen	259
III Maria, kirkon eskatologinen ikoni	259
Lyhyesti	259
Kymmenes artikkeli: ”Minä uskon syntien anteeksiantamisen”	260
I Yksi ainoa kaste syntien anteeksiantamiseksi	260
II Avaintenvalta	261
Lyhyesti	262
Yhdestoista artikkeli: ”Uskon ruumiin ylösnousemisen”	263
I Kristuksen ylösnousemus ja meidän ylösnousemuksemme	263
Vaihteittain etenevä ilmoitus ylösnousemuksesta	263
Millä tavalla kuolleet nousevat ylös?	265
Kristuksen kanssa ylösnousseet	266
II Kuoleminen Kristuksessa Jeesuksessa	266
Kuolema	267
Kristillisen kuoleman merkitys	268
Lyhyesti	269
Kahdestoista artikkeli: ”Uskon iankaikkisen elämän”	270
I Yksityinen tuomio	270
II Taivas	271
III Lopullinen puhdistuminen – kiirastuli (purgatorium)	272
IV Helvetti	273

V	Viimeinen tuomio	274
VI	Toivo uusista taivaista ja uudesta maasta	275
	Lyhyesti	277
	”Aamen”	279

TOINEN OSA

KRISTILLISEN SALAISUUDEN VIETTO

	Miksi liturgia?	285
	Mitä sana ”liturgia” tarkoittaa	285
	Liturgia elämän lähteenä	286
	Rukous ja liturgia	286
	Katekeesi ja liturgia	287

ENSIMMÄINEN JAKSO

SAKRAMENTAALINEN PELASTUSTALOUS

	ENSIMMÄINEN LUKU: PÄÄSIÄISSALAISUUS KIRKON AIKAKAUDELLA	291
	Ensimmäinen artikkeli: Liturgia – Pyhän Kolminaisuuden teko	291
I	Isä on liturgian alku ja päämäärä	291
II	Kristuksen työ liturgiassa	292
	Kirkastettu Kristus	292
	... on apostolien kirkosta lähtien...	293
	... läsnä maanpäällisessä liturgiassa...	293
	... joka osallistuu taivaalliseen liturgiaan	294
III	Pyhä Henki ja kirkko liturgiassa	294
	Pyhä Henki valmistaa ottamaan Kristuksen vastaan	294
	Pyhä Henki muistuttaa mieliin Kristuksen salaisuuden	296
	Pyhä Henki tekee Kristuksen salaisuuden läsnäolevaksi	297
	Pyhän Hengen yhteys	298
	Lyhyesti	298
	Toinen artikkeli: Pääsiäissalaisuus kirkon sakramenteissa	299
I	Kristuksen sakramentit	299
II	Kirkon sakramentit	299
III	Uskon sakramentit	301
IV	Pelastuksen sakramentit	302
V	Iankaikkisen elämän sakramentit	302
	Lyhyesti	303

TOINEN LUKU: PÄÄSIÄISSALAISUUDEN SAKRAMENTAALINEN VIETTO	304
Ensimmäinen artikkeli: Kirkon liturgian viettäminen	304
I Kuka liturgiaa viettää?	304
Taivaallisen liturgian viettäjät	304
Sakramenttien liturgian viettäjät	305
II Kuinka liturgiaa vietetään?	306
Merkit ja symbolit	306
Sanat ja teot	308
Laulu ja musiikki	309
Pyhät kuvat	309
III Milloin liturgiaa vietetään?	311
Liturginen aika	311
Herran päivä	311
Liturginen vuosi	312
Pyhien muisto liturgisessa vuodessa	313
Hetkivalveluksen liturgia	313
IV Missä liturgiaa vietetään?	315
Lyhyesti	316
Toinen artikkeli: Liturgian moninaisuus – salaisuuden ykseys	318
Liturgiset traditiot ja kirkon katolisuus	318
Liturgia ja kulttuurit	319
Lyhyesti	320

TOINEN JAKSO

KIRKON SEITSEMÄN SAKRAMENTTIA

ENSIMMÄINEN LUKU: KRISTILLISEN INITIAATION SAKRAMENTIT	323
Ensimmäinen artikkeli: Kasteen sakramentti	323
I Miten tätä sakramenttia nimitetään?	323
II Kaste pelastuksen taloudenhoidossa	324
Kasteen esikuvat vanhassa liitossa	324
Kristuksen kaste	325
Kaste kirkossa	326
III Millä tavalla kasteen sakramenttia vietetään?	327
Kristillinen initiaatio (kristillisen elämän aloittaminen)	327
Kasteen vieton mystagogia (teologinen sisältö)	327
IV Kuka voi saada kasteen?	329
Aikuisten kaste	329
Lasten kaste	330

	Usko ja kaste	330
V	Kuka voi kastaa?	331
VI	Kasteen välttämättömyys	331
VII	Kasteen armo	332
	Syntien anteeksiantamiseksi	333
	”Uusi luomus”	333
	Kirkkoon, Kristuksen ruumiiseen, jäsenyneinä	334
	Kristittyjen ykseyden sakramentaalinen side	334
	Poispyyhkimätön hengellinen merkki	335
	Lyhyesti	336

Toinen artikkeli: Vahvistuksen sakramentti 337

I	Vahvistus pelastuksen taloudenhoidossa	337
	Kaksi traditiota: idän ja lännen	338
II	Vahvistuksen merkit ja riitti	339
	Vahvistuksen vietto	340
III	Vahvistuksen vaikutukset	341
IV	Kuka voi saada tämän sakramentin	342
V	Vahvistuksen jakaja	343
	Lyhyesti	343

Kolmas artikkeli: Eukaristian sakramentti 344

I	Eukaristia – kirkon elämän lähde ja huippu	345
II	Miten tätä sakramenttia nimitetään?	345
III	Eukaristia pelastuksen taloudenhoidossa	347
	Leipä ja viini merkkeinä	347
	Eukaristian asettaminen	348
	”Tehkää tämä minun muistokseni”	349
IV	Eukaristian liturginen vietto	350
	Kaikkien vuosisatojen messu	350
	Viettämisen kulku	351
V	Sakramentaalinen uhri: kiitos, muistaminen, läsnäolo	353
	Kiitos ja ylistys Isälle	353
	Kristuksen ja hänen ruumiinsa, kirkon, viettämä muistouhri	353
	Kristuksen läsnäolo hänen sanansa ja Pyhän Hengen voiman kautta	356
VI	Pääsiäisateria	359
	”Ottakaa ja syökää tästä kaikki”: kommuunio	360
	Kommuunion hedelmät	361
VII	Eukaristia – ”tulevan kirkkauden pantti”	364
	Lyhyesti	365

TOINEN LUKU: PARANTUMISEN SAKRAMENTIT	367
Neljäs artikkeli: Parannuksen ja sovituksen sakramentti	367
I Miten tätä sakramenttia nimitetään?	367
II Miksi kasteen jälkeen on vielä sovituksen sakramentti?	368
III Kastettujen kääntymys	369
IV Sisäinen parannusenteko	370
V Monta tapaa tehdä parannus kristillisessä elämässä	371
VI Parannuksen ja sovituksen sakramentti	372
Jumala yksin antaa synnit anteeksi	372
Sovinto kirkon kanssa	372
Anteeksiantamuksen sakramentti	373
VII Parannuksen sakramentin vastaanottajan osuudet	374
Katuminen; sielun murhe (contritio)	374
Syntien tunnustaminen	375
Hyvittäminen	376
VIII Tämän sakramentin toimittaja	377
IX Tämän sakramentin vaikutukset	378
X Aneet eli lievitykset	379
Mitä ane on?	379
Synnin rangaistukset	380
Pyhään yhteydessä	380
Vapautuksen saaminen Jumalalta synnin ajallisista rangaistuksista kirkon kautta	381
XI Parannuksen sakramentin vietto	381
Lyhyesti	382
Viides artikkeli: Sairaiden voitelu	384
I Sairaiden voitelun perusteet pelastuksen taloushoidossa	384
Sairaus ihmisen elämässä	384
Sairas Jumalan edessä	385
Kristus – lääkäri	385
”Parantakaa sairaat...”	386
Sairaiden sakramentti	387
II Kuka vastaanottaa ja kuka jakaa tämän sakramentin?	388
Kun kyseessä on vaikea sairaus	388
”... kutsukoon hän luokseen seurakunnan vanhimmat”	388
III Miten tätä sakramenttia vietetään?	388
IV Tämän sakramentin vieton vaikutukset	389
V Matkaeväs, kristityn viimeinen sakramentti	390
Lyhyesti	391

KOLMAS LUKU: YHTEYTTÄ PALVELEVAT SAKRAMENTIT	392
Kuudes artikkeli: Vihkimyksen sakramentti	392
I Miksi tästä sakramentista käytetään sanaa <i>ordo</i> (ordinaatio)? . . .	393
II Vihkimyksen sakramentti pelastuksen taloudenhoidossa	393
Pappesus vanhassa liitossa	393
Kristuksen ainutkertainen pappesus	394
Kaksi tapaa olla osallinen Kristuksen ainutkertaisesta pappeudesta	395
Kristuksen, Pään, persoonassa	395
... ”koko kirkon nimissä”	396
III Vihkimyksen sakramentin kolme astetta	397
Piispaksi vihkiminen – vihkimyksen sakramentin täyteys	397
Pappien – piispojen avustajien – vihkiminen	399
Diakonien vihkiminen – ”palvelemaan”	400
IV Vihkimyksen sakramentin vietto	401
V Kuka voi jakaa tämän sakramentin?	402
VI Kuka voi vastaanottaa tämän sakramentin?	402
VII Vihkimyksen sakramentin vaikutukset	403
Katoamaton leima	403
Pyhän Hengen armo	404
Lyhyesti	405
Seitsemäs artikkeli: Avioliiton sakramentti	407
I Avioliitto Jumalan suunnitelmassa	407
Avioliitto luomisjärjestyksessä	408
Avioliitto synnin valtapiirissä	409
Avioliitto lain ohjauksessa	409
Avioliitto Herrassa	410
Neitsyys taivasten valtakunnan tähden	411
II Avioliittoon vihkiminen	412
III Aviosuostumus	413
Eri tunnustuksiin ja eri uskontoihin kuuluvien avioliitot	414
IV Avioliiton sakramentin vaikutukset	415
Avioside	416
Avioliiton sakramentin armo	416
V Aviorakkauden hyvyydet ja vaatimukset	417
Avioliiton ykseys ja purkamattomuus	417
Uskollisuus aviorakkaudessa	417
Hedelmällisyydelle avoin mieli	419
VI Kotikirkko	419
Lyhyesti	420

NELJÄS LUKU: MUUT LITURGISET VIETOT	422
Kahdeksas artikkeli: Sakramentaalit	422
Sakramentaalien luonteenomaiset piirteet	422
Sakramentaalien moninaiset muodot	423
Kansanhurskaus	423
Lyhyesti	424
Yhdeksäs artikkeli: Kristilliset hautajaiset	425
I Kristityn viimeinen pääsiäinen	425
II Hautaamisen toimittaminen	425

KOLMAS OSA

ELÄMÄ KRISTUKSESSA

ENSIMMÄINEN JAKSO

IHMISEN KUTSUMUS: ELÄMÄ HENGESSÄ

ENSIMMÄINEN LUKU: IHMISPERSONAN ARVOKKUUS	437
Ensimmäinen artikkeli: Ihminen: Jumalan kuva	437
Lyhyesti	439
Toinen artikkeli: Kutsumuksemme autuuteen	439
I Autuaaksijulistukset	439
II Onnen kaipaus	440
III Kristittyjen autuus	440
Lyhyesti	442
Kolmas artikkeli: Ihmisen vapaus	442
I Vapaus ja vastuu	442
II Ihmisen vapaus pelastuksen taloudenhoidossa	444
Lyhyesti	445
Neljäs artikkeli: Ihmisen tekojen moraalinen luonne	446
I Moraalin lähteet	446

II	Hyvät ja pahat teot	447
	Lyhyesti	447
Viides artikkeli: Passioiden moraalisuus		448
I	Passiot (intohimot)	448
II	Passiot ja moraalinen elämä	449
	Lyhyesti	449
Kuudes artikkeli: Omatunto		450
I	Omantunnon ratkaisu	450
II	Omantunnon kasvattaminen	451
III	Omantunnon mukainen ratkaisu	452
IV	Omantunnon väärä ratkaisu	453
	Lyhyesti	453
Seitsemäs artikkeli: Hyveet		454
I	Inhimilliset hyveet	454
	Päähyveet (kardinaalihyveet)	455
	Hyveet ja armo	456
II	Jumalalliset hyveet (teologiset hyveet)	457
	Usko	457
	Toivo	458
	Rakkaus (caritas)	459
III	Pyhän Hengen lahjat ja hedelmät	461
	Lyhyesti	461
Kahdeksas artikkeli: Synti		462
I	Laupeus ja synti	462
II	Synnin olemus	463
III	Synnin moninaisuus	464
IV	Synnin vakavuus: kuolemansynti ja lievä synti	464
V	Synnin leviäminen	466
	Lyhyesti	467
TOINEN LUKU: IHMISYHTEISÖ		469
Ensimmäinen artikkeli: Yksilö ja yhteisö		469
I	Ihmisen kutsumuksen yhteisöllinen luonne	469
II	Kääntymys ja yhteisö	471
	Lyhyesti	472

Toinen artikkeli: Osallistuminen yhteiskunnan elämään	473
I Esivalta (auktoriteetti)	473
II Yhteinen hyvä	474
III Vastuu ja osallistuminen	476
Lyhyesti	477
Kolmas artikkeli: Sosiaalinen oikeudenmukaisuus	478
I Kunnioitus ihmispersoonaa kohtaan	478
II Ihmisten samanarvoisuus ja erilaisuus	479
III Ihmisten keskinäinen solidaarisuus	480
Lyhyesti	481
KOLMAS LUKU: JUMALAN VALMISTAMA PELASTUS: LAKI JA ARMO	482
Ensimmäinen artikkeli: Moraalilaki	482
I Luonnollinen moraalilaki	483
II Vanha laki	485
III Uusi laki eli evankeliumin laki	486
Lyhyesti	488
Toinen artikkeli: Armo ja vanhurskauttaminen	489
I Vanhurskauttaminen	489
II Armo	492
III Ansio	494
IV Kristillinen pyhyys	495
Lyhyesti	496
Kolmas artikkeli: Kirkko, äiti ja opettaja	498
I Moraalinen elämä ja kirkon opetusvirka	498
II Kirkon käskyt	500
III Moraalinen elämä ja missionaarinen todistus	501
Lyhyesti	501
Kymmenen käskyä	502
TOINEN JAKSO	
KYMMENEN KÄSKYÄ	
”Opettaja, mitä minun pitää tehdä ...?”	507
Dekalogi (kymmenen käskyä) Raamatussa	508

Dekalogi kirkon traditiossa	510
Dekalogin yhtenäisyys	510
Dekalogi ja luonnollinen laki	511
Dekalogin velvoittavuus	511
”Ilman minua te ette voi tehdä mitään”	511
Lyhyesti	512
ENSIMMÄINEN LUKU: ”RAKASTA HERRAA, JUMALAASI, KOKO SYDÄMESTÄSI, KOKO SIELUSTASI JA KOKO MIELESTÄSI”	513
Ensimmäinen artikkeli: Ensimmäinen käsky	513
I Palvo Herraa, Jumalaasi, ja palvele häntä	513
Usko	514
Toivo	515
Rakkaus	516
II ”Palvele yksin häntä”	516
Palvonta	516
Rukous	517
Uhri	517
Lupautumiset ja lupaukset	517
Yhteiskunnallinen velvollisuus kunnioittaa Jumalaa ja oikeus uskonnonvapauteen	518
III ”Sinulla ei saa olla muita jumalia kuin minä”	520
Taikausko	520
Epäjumalanpalvelus	520
Ennustaminen ja magia	521
Uskonnonvastaisuus	521
Ateismi	522
Agnostisismi	523
IV ”Älä tee itsellesi jumalankuvaa”	524
Lyhyesti	525
Toinen artikkeli: Toinen käsky	526
I Herran nimi on pyhä	526
II Jumalan nimen väärinkäyttö	527
III Kristityn nimi	528
Lyhyesti	529
Kolmas artikkeli: Kolmas käsky	530
I Sapatin päivä	530
II Herran päivä	531
Ylösnousemuksen päivä: uusi luominen	531
Sunnuntai – sapatin täyttymys	531

Sunnuntainen eukaristian vietto	532
Sunnuntaivelvollisuus	533
Armon ja työstä lepäämisen päivä	534
Lyhyesti	535
TOINEN LUKU: ”RAKASTA LÄHIMMÄISTÄSI NIIN KUIN ITSEÄSI”	536
Neljäs artikkeli: Neljäs käsky	536
I Perhe Jumalan suunnitelmassa	537
Perheen luonne	537
Kristillinen perhe	538
II Perhe ja yhteiskunta	538
III Perheenjäsenten velvollisuudet	540
Lasten velvollisuudet	540
Vanhempien velvollisuudet	541
IV Perhe ja Jumalan valtakunta	543
V Julkisen vallan haltijat yhteiskunnassa	544
Viranomaisten velvollisuudet	544
Kansalaisten velvollisuudet	544
Valtio ja kirkko	546
Lyhyesti	547
Viides artikkeli: Viides käsky	548
I Ihmiselämän kunnioittaminen	548
Pelastushistorian todistus	548
Oikeutettu puolustautuminen	549
Tahallinen tappaminen	550
Abortti	551
Eutanasia	553
Itsemurha	553
II Ihmisen arvokkuuden kunnioittaminen	554
Toisen ihmisen sielun kunnioittamisen puuttuminen: pahennus . .	554
Terveysten kunnioittaminen	555
Ihmispersoonan kunnioittaminen ja tieteellinen tutkimus	556
Ruumiillisen koskemattomuuden kunnioittaminen	556
Vainajien kunnioittaminen	557
III Rauhan säilyttäminen	557
Rauha	557
Sodan välttäminen	558
Lyhyesti	561

Kuudes artikkeli: Kuudes käsky	562
I ”Mieheksi ja naiseksi hän loi heidät”	562
II Kutsumus siveyteen	563
Persoonan koskemattomuus	564
Kokonainen itsensä antaminen	565
Siveyden erilaiset toteutumismuodot	565
Rikkomukset siveyttä vastaan	566
Siveys ja homoseksuaalisuus	567
III Aviopuolisoiden välinen rakkaus	568
Uskollisuus avioliitossa	569
Avioliiton hedelmällisyys	570
Lapset ovat lahja	572
IV Loukkaukset avioliiton arvokkuutta vastaan	573
Avioero	573
Muita avioliiton arvokkuutta loukkaavia rikkomuksia	574
Lyhyesti	576
 Seitsemäs artikkeli: Seitsemäs käsky	 577
I Maallisten hyvyyksien kuuluminen kaikille ja oikeus yksityisomaisuuteen	577
II Ihmisten ja heidän omaisuutensa kunnioittaminen	578
Toisen omaisuuden kunnioittaminen	578
Luomakunnan koskemattomuuden kunnioittaminen	580
III Kirkon yhteiskunnallinen opetus	580
IV Talouselämä ja yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus	582
V Kansainvälinen oikeudenmukaisuus ja solidaarisuus	584
VI Rakkaus köyhiin	585
Lyhyesti	588
 Kahdeksas artikkeli: Kahdeksas käsky	 589
I Elämä totuudessa	590
II Totuudesta todistaminen	591
III Totuuden loukkaaminen	592
IV Totuuden kunnioittaminen	594
V Tiedotusvälineiden käyttö	595
VI Totuus, kauneus ja sakraali taide	596
Lyhyesti	597
 Yhdeksäs artikkeli: Yhdeksäs käsky	 598
I Sydämen puhdistaminen	599
II Kamppailu puhtaudesta	600
Lyhyesti	601

Kymmenes artikkeli: Kymmenes käsky	602
I Halujen sekasortoisuus	602
II Pyhän Hengen tahto	604
III Sydämen köyhyys	604
IV ”Minä tahdon nähdä jumalan”	605
Lyhyesti	606

NELJÄS OSA

KRISTILLINEN RUKOUS

ENSIMMÄINEN JAKSO

RUKOUS KRISTILLISESSÄ ELÄMÄSSÄ

Mitä rukous on?	613
Rukous Jumalan lahjana	613
Rukous liittona	614
Rukous yhteytenä	614
ENSIMMÄINEN LUKU: ILMOITUS RUKOUKSESTA	615
Kaikkia koskeva kutsu rukoukseen	615
Ensimmäinen artikkeli: Vanhassa liitossa	615
Luomistyö – rukouksen lähde	616
Jumalan lupaus ja uskon rukous	616
Mooses ja välimiehen rukous	617
Daavid ja kuninkaan rukous	618
Elia, profeetat ja sydämen kääntymys	619
Psalmit, seurakunnan rukous	620
Lyhyesti	622
Toinen artikkeli: Ajan täyttyessä	623
Jeesus rukoilee	623
Jeesus opettaa rukoilemaan	625
Jeesus kuulee rukouksen	628
Neitsyt Marian rukous	628
Lyhyesti	629

Kolmas artikkeli: Kirkon aikakaudella	630
I Siunaaminen ja palvonta	630
II Pyyntörukous	631
III Esirukous	632
IV Kiitosrukous	633
V Ylistys	633
Lyhyesti	634
TOINEN LUKU: RUKOUKSEN TRADITIO	636
Ensimmäinen artikkeli: Rukouksen lähteille	636
Jumalan sana	636
Kirkon liturgia	637
Jumalalliset hyveet	637
”Tänä päivänä”	638
Lyhyesti	638
Toinen artikkeli: Rukouksen tie	639
Rukous Isälle	639
Rukous Jeesukselle	639
”Tule, Pyhä Henki”	640
Yhdessä pyhän Jumalanäidin kanssa	641
Lyhyesti	643
Kolmas artikkeli: Rukoukseen opastajia	643
Todistajien pilvi	643
Rukouksen palvelijoita	644
Sopivia paikkoja rukoukselle	645
Lyhyesti	645
KOLMAS LUKU: RUKOUSELÄMÄ	647
Ensimmäinen artikkeli: Rukoustavat	648
I Ääneen lausuttu rukous	648
II Meditaatio eli mietiskelevä rukous	649
III Kontemplaatio eli sisäinen rukous	649
Lyhyesti	652

Toinen artikkeli: Rukouksen taistelu	652
I Rukoukseen kohdistuvat vastaväitteet	653
II Sydämen nöyrä valvominen	654
Rukouksen vaikeuksien edessä	654
Rukouksessa koettuja kiusauksia	654
III Lapsenomainen luottamus	655
Miksi valitamme, ettei meitä kuultu?	655
Millä tavalla rukouksemme on tehokas?	656
IV Kestävinä rakkaudessa	657
Jeesuksen hetken rukous	658
Lyhyesti	659

TOINEN JAKSO
HERRAN RUKOUS: ISÄ MEIDÄN

Ensimmäinen artikkeli: ”Yhteenvedo koko evankeliumista”	663
I Raamatun keskuksessa	664
II ”Herran rukous”	664
III Kirkon rukous”	665
Lyhyesti	666
Toinen artikkeli: ”Isä meidän, joka olet taivaissa”	667
I ”Uskallamme lähestyä täynnä luottamusta”	667
II ”Isä!”	667
III Isä ”meidän”	669
IV ”joka olet taivaissa”	671
Lyhyesti	672
Kolmas artikkeli: Seitsemän pyyntöä	672
I ”Pyhitetty olkoon sinun nimesi”	673
II ”Tulkoon sinun valtakuntasi”	676
III ”Tapahtukoon sinun tahtosi myös maan päällä niin kuin taivaassa”	677
IV ”Anna meille tänä päivänä jokapäiväinen leipämme”	679
V ”Anna meille anteeksi velkamme, niin kuin mekin annamme anteeksi velallisillemme”	681
”Anna meille anteeksi velkamme”... ..	681
...”niin kuin mekin annamme anteeksi velallisillemme”	682
VI ”Äläkä saata meitä kiusaukseen”	683
VII ”Vaan päästä meidät pahasta”	685
Loppuylistys	686
Lyhyesti	687